

Μνήμες από το πανηγύρι του Αγίου Νικολάου Σπόων

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

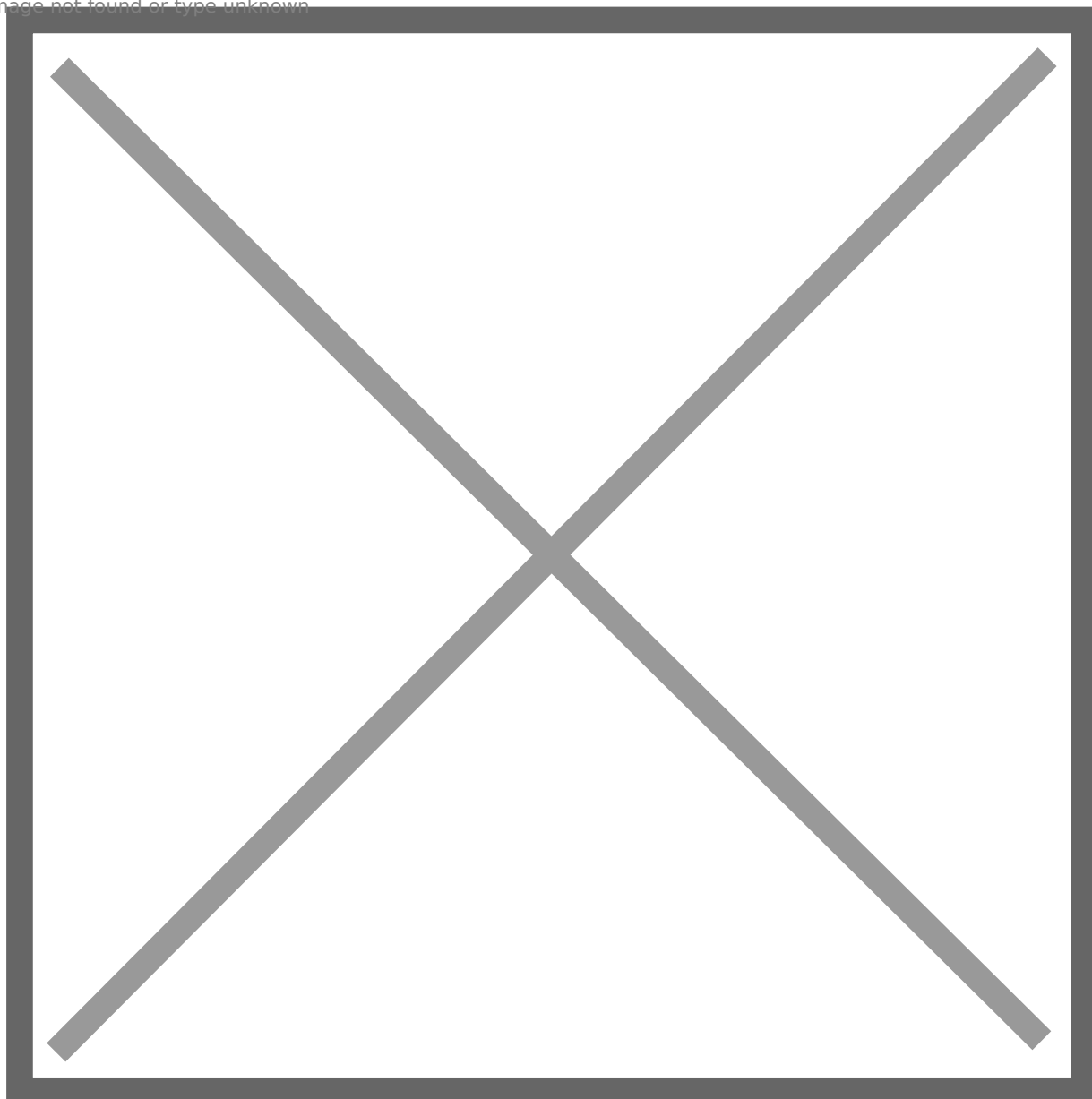

του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά

Κάθισα με τον Θοδωρή να ξαποστάσουμε - για ένα καφέ - που λένε από το κλάδεμα των ελιών που φέτος το αρχίσαμε πολύ νωρίς γιατί το «γοργόν και χάριν έχει» μου υπενθυμίζει καθημερινά η μάνα μου.

Το λιόφυτο είναι στον Μάραθο, τον αρχαίο οικισμό των Σπόων, με τα βυζαντινά λουτρά που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση ως σήμερα και την Παναγιά την Εφταμπατούσα, την παλαιοχριστιανική βασιλική του 5^{ου}-6^{ου} αι. μ.χ. με τις πολλές ιστορίες, τους θρύλους και τις παραδόσεις.

Image not found or type unknown

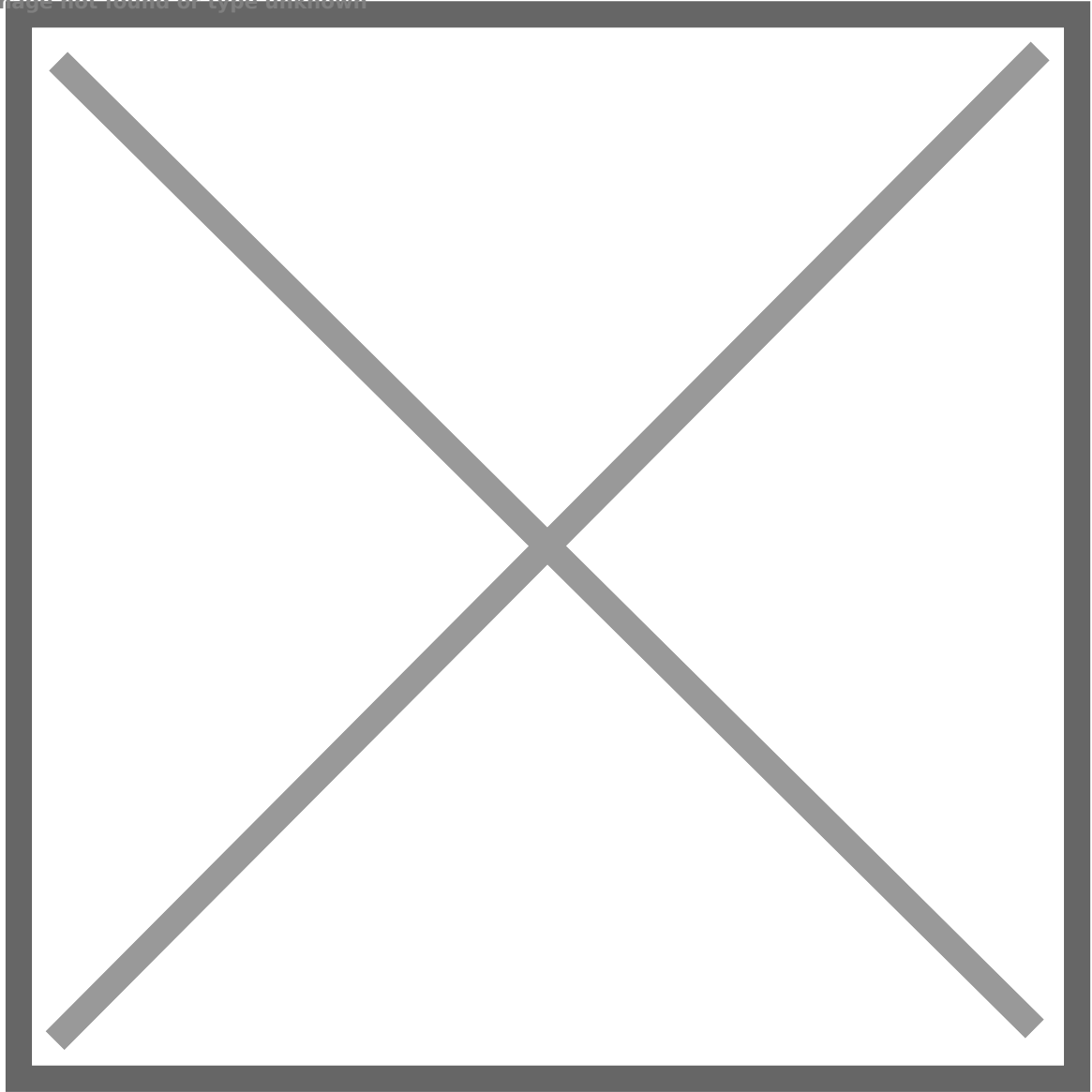

Οι τετραγωνισμένες πέτρες που χρησιμοποιήσαμε για καθίσματα, αλλά και οι υπόλοιπες γύρω μας προέρχονταν από τοίχους οικημάτων εκείνης της εποχής.

Αυτές οι πληροφορίες ξάφνιαζαν τον Θοδωρή που άκουγε για πρώτη φορά με πολύ ενδιαφέρον την ηλικία της περιοχής και καθώς είχαμε μπροστά μας, σα ναταν στα πόδια μας, τον οικισμό του Αγίου Νικολάου ενδιαφέρθηκε να μάθει εάν ο οικισμός του Μαράθου επεκτείνεται μέχρι εκεί. Τον διαβεβαίωσα ότι έτσι ακριβώς είναι αλλά το βλέμμα μου στάθηκε στο ταπεινό και όμορφο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου, το στολίδι του «γιαλού» της περιοχής δηλαδή που πήρε το όνομα του ασπρομάλλη Άγιου. Του προστάτη των ναυτικών μας, του βαρδιάνου του ανατολικού καρπαθίου πελάγους το οποίο απλώνεται αγέρωχο μπροστά του, άλλες φορές στις καλές και τις περισσότερες στις κακές του.

**Πόσες φορές δεν ήκουσες των ναυτικών το κλάμα
και πόσοι δε σου κάμασι σαν κινδυνεύαν τάμα;**

Image not found or type unknown

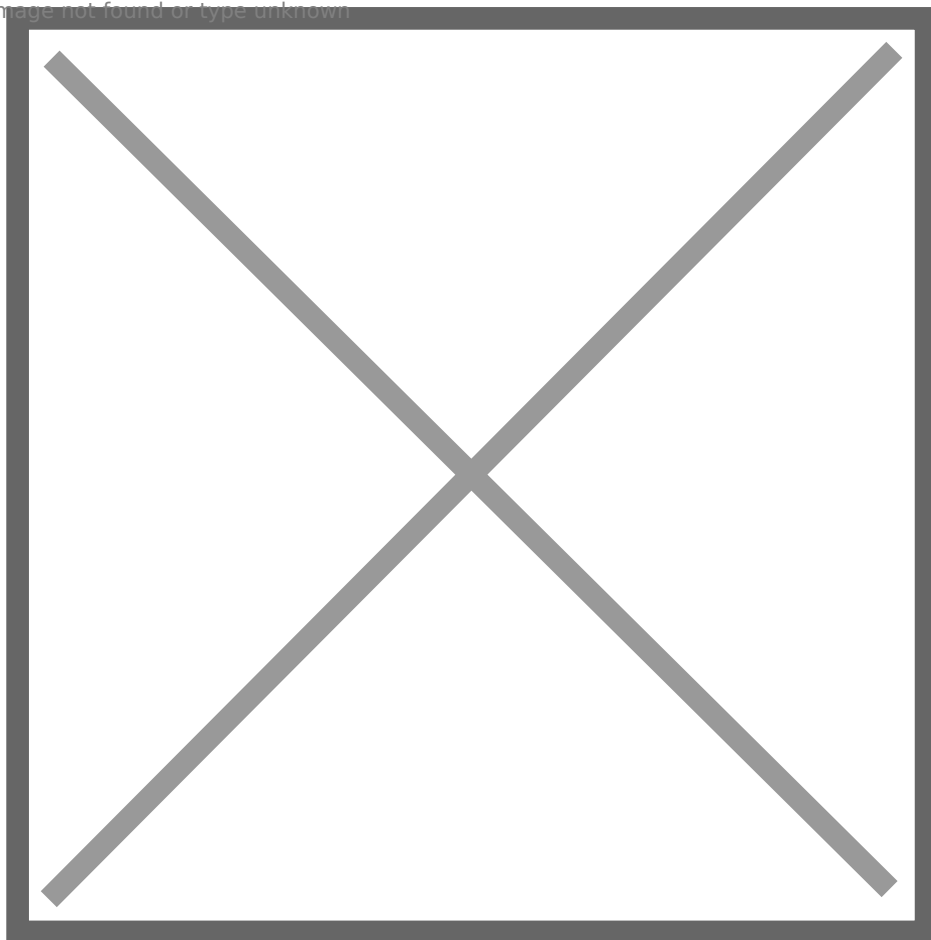

Πολυπροσκυνημένος Άγιος ο Άγιος Νικόλαος σκέφθηκα και καθώς συνειδητοποίησα ότι σε τέσσερις μέρες γιορτάζει, χίλιες εικόνες πέρασαν από το μυαλό μου γιατί από μικρό παιδάκι τον προσκυνούσα και συμμετείχα πάντα στην πανήγυρη του, μια που ήταν και συγγενική.

Έχασα την ομορφιά και τη γαλήνη του τοπίου προς στιγμήν, καθώς τα μάτια μου βούρκωσαν γιατί τούτον τον Άγιο υπηρέτησαν με πολύ ευλάβεια δυο γριούλες ασπρομάλλες κι αυτές. **Οι θείες μου Μαρούκλα και Ανθούλα οι «καλόγριες» όπως τις φώναζε ο πατέρας μου, αλλά και οι περισσότεροι χωριανοί.**

Από εκείνες έμαθα ότι η εκκλησία είναι πολύ παλαιότερη από ότι νομίζει ο κόσμος ή γράφουν τα βιβλία και πως προυπήρχε μια άλλη εκκλησία λίγο πιο ψηλά σε κάποιο σημείο του κτήματος τους που το λέγανε «κτίριο». Χτίριο το πρόφεραν εκείνες. Η εικόνα όμως φανερωνόταν συχνά στο σημείο που είναι σήμερα χτισμένο το εκκλησάκι και αυτό έκανε τους κτήτορες να ακολουθήσουν τη Χάρη της.

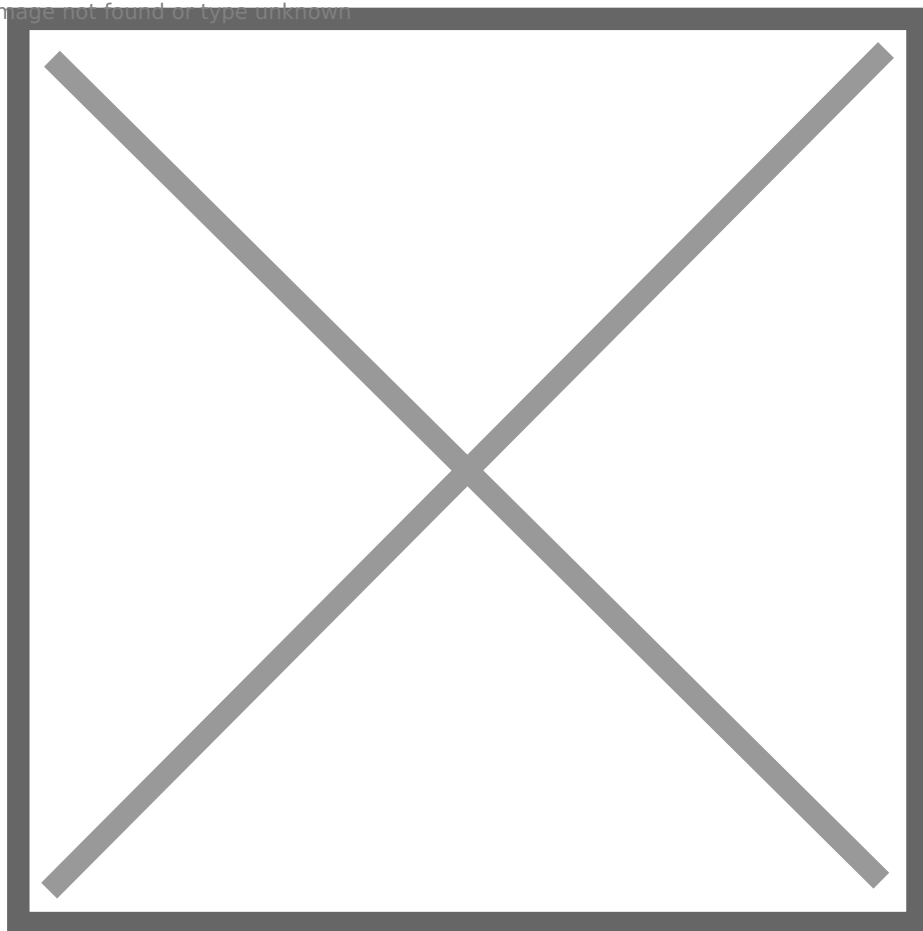
Image not found or type unknown

Γλέντια διήμερα πολλές φορές πέρναγαν από μπροστά μου – σαν κινηματογραφική ταινία – που πάντα κατέληγαν σε χορούς. Δεν τις άφηνε η πίστη τους να ξεχάσουν ποτέ την εκκλησία. Και δεν ήταν μόνο οι καλοζυμωμένοι άρτοι που ψήνονταν στο ξυλόφουρνο τους και οι λουκουμάδες που γίνονταν τα ξημερώματα ή τα φαγητά, σαλάτες, ρεβίθια, ντολμαδάκια και ψάρι ή μπακαλιάρος «ξαρμυρισμένος» που γέμιζαν τους πήλινους κούπους και τα πήλινα πιάτα τους, συνοδευόμενα από ντόπιο δικό τους κρασί ή και των προσκυνητών.

Ήταν η καλομιλιά τους κι αγάπη τους για όλους ανεξαιρέτως. Αυτή η πίστη έδινε κουράγιο στην 90χρονη Ανθούλα να ανεβοκατεβαίνει πεζή το δρόμο του Αγίου Νικολάου για να μη μείνει ποτέ σβηστό το καντηλάκι του.

Image not found or type unknown

Αλλά και σαν ταινία πέρασαν από το μυαλό μου τα τελευταία χρόνια, που τον Άγιο παρέλαβε ο μοναχογιός της Ανθούλας, ο πιο χουβαρντάς άνθρωπος του χωριού μας, κατά κοινή ομολογία. Ο άτυχος Μανωλάκης. Δεν είχε ποτέ κανείς να πει κακή κουβέντα για κείνον. Το μερακλίκι του μ'άλλο δεν είχε ταίρι και φαίνεται πως αυτό ζήλεψε και η μεγάλη του αγάπη, η θάλασσα, που τον πήρε κοντά της τόσο νωρίς, τόσο άδικα.

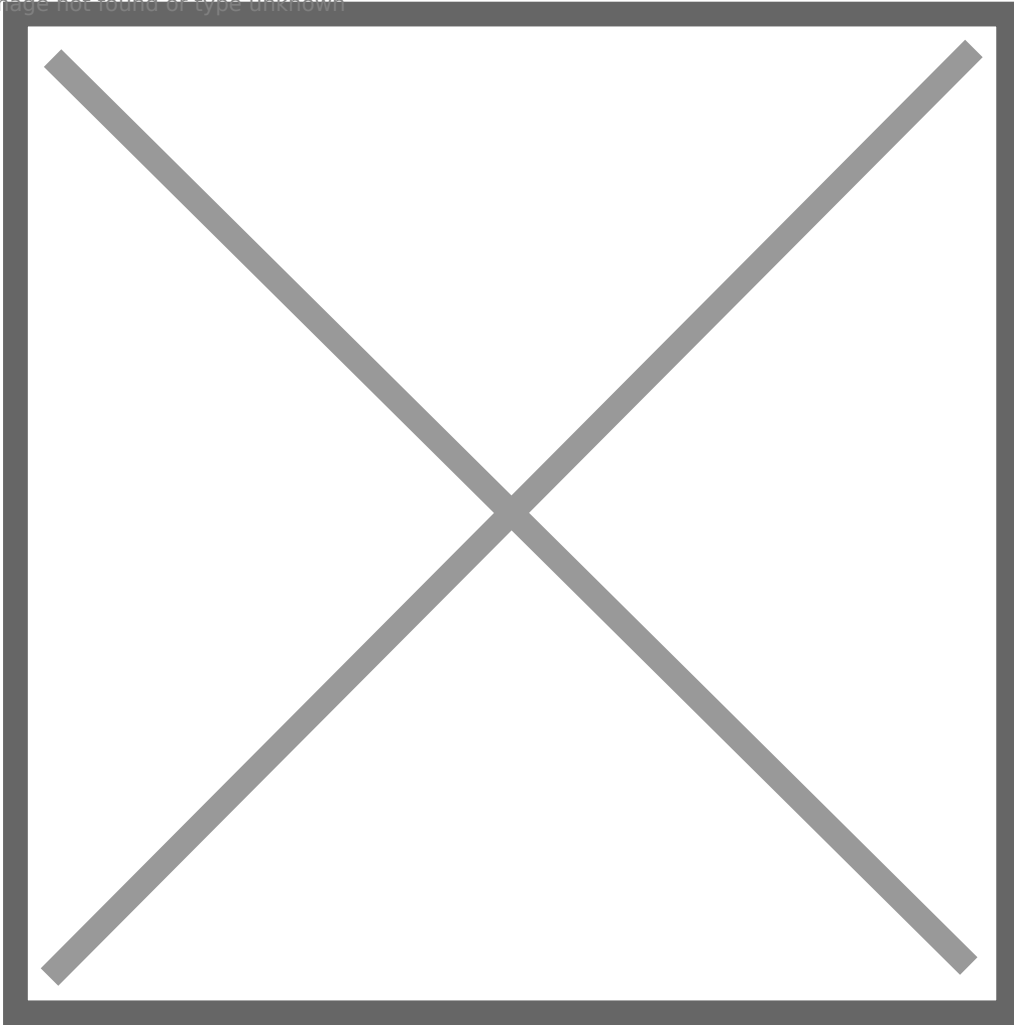
Μάταια Άγιε μου ξανείς όξω το Μαρινάκι

δε θα τον ξαναδείς ναρτει ποτέ τον Μανωλάκη.

Δεν κατάφεραν από τότε η γιορτή να πάρει τα πάνω της. Η μικρή Ανθούλα που είναι η καινούρια επιτρόπισσα ζει μόνιμα στην Αμερική. Η κατά καιρούς παρουσία κάποιου από την οικογένεια της στην πανήγυρη δεν κατάφερε ωστόσο να ξαναφέρει τη γιορτή στις παλιές της δόξες. Ούτε οι φιλότιμες προσπάθειες των

συγγενών και φίλων κατάφεραν κάτι περισσότερο από τον τυπικό εορτασμό.

Image not found or type unknown

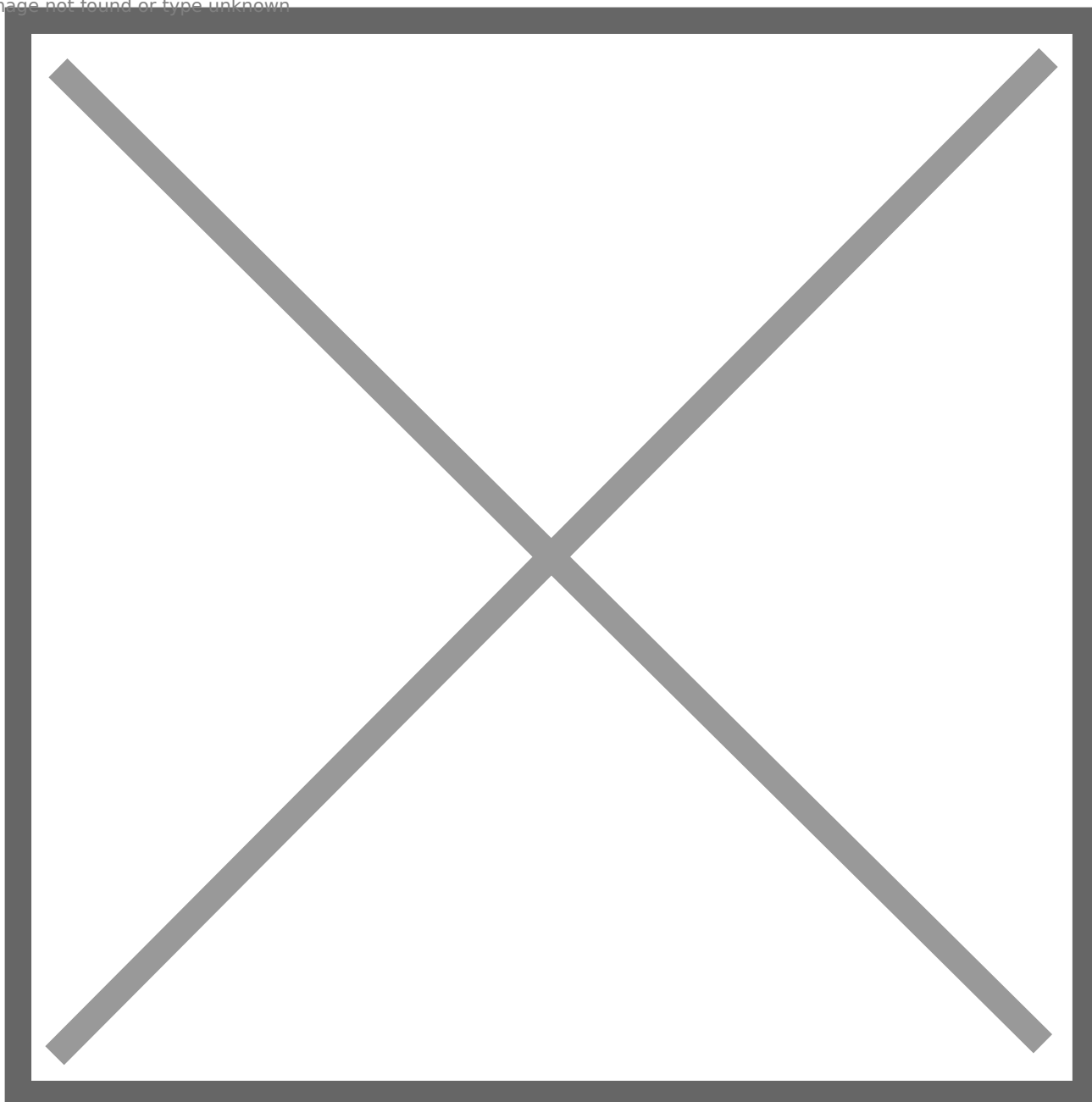

Φέτος με την πανδημία και τις θλιβερές συγκυρίες τα πράγματα θα είναι ακόμη πιο δύσκολα. Ο Άγιος όμως θα βάλει το χέρι του πιστεύω, να λειτουργηθεί, ας είναι μόνο με τον παπά και τον ψάλτη. Κι εμείς θα βρει καθένας τον τρόπο του για να ανάψει ένα κεράκι στη Χάρη του. Για εμάς, για τα παιδιά μας , για τα εγγόνια μας, αλλά και για τους αγαπημένους μας τους ξενιτεμένους μας και για όσους την έχουν ανάγκη. Θα μας δώσει την ευκαιρία να ευχηθούμε χρόνια πολλά στους Νικόληδες και στις Νικολέττες.

Για όλους αυτούς ανατρέχω στο βιβλίο **«Σπόδα ένα μικρό χωριό της Καρπάθου»** για να τους θυμίσω λίγο την ιστορία της περιοχής και του μικρού εξωκκλησιού που τόσο σέβονται και ευλαβούνται οι Σποΐτες κι όποιοι το επισκεφθούν .

Το άρθρο αυτό είναι ένα μικρό μνημόσυνο στην Μαρούκλα την Ανθούλα και τον Μανωλάκη. Το αξίζουν.

Image not found or type unknown

Ο οικισμός του Αγίου Νικολάου

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, ο οικισμός αυτός, είναι πολύ πιο αρχαίος από το ίδιο το χωριό. Οι πειρατές θα τον κρατήσουν έρημο για πολλούς αιώνες. Ακόμη και όταν εξαφανιστούν, ο τρόμος τόσων αιώνων δύσκολα θα εξαφανιστεί από την ψυχή των χωριανών. Αυτό θα κρατήσει για πολύ καιρό ακόμη έρημη την ακτή.

Ο Ρος, το 1843 αναφέρει μόνο την εκκλησία. Ο Μανωλακάκης το 1878, δεν το αναφέρει καθόλου. Ο Dawkins στα 1903 θα επισκεφθεί την Εφταμπατούσα, δεν αναφέρει κανένα άλλο κτίσμα εκτός της εκκλησίας.

Η ασφάλεια φαίνεται, θα αρχίσει να αποκαθίσταται πλήρως, μόνο επί Ιταλών. Τότε

θα γίνει και πιο συχνή η πρώτη υποτυπώδης συγκοινωνία με βάρκες προς τα Πηγάδια και το Διαφάνι.

Τότε θα κατασκευασθεί και ο πλακόστρωτος δρόμος προς το χωριό που εξυπηρετεί και το Μεσοχώρι.

Εκείνη την εποχή θα συστηματοποιηθούν και οι καλλιέργιες στην περιοχή του Μαράθου με το φύτεμα των ελιών και την κατασκευή αναβαθμίδων από τον Η. Λιγνό.

Οι πρώτες κατασκευές θα είναι πρόχειρα καταλύματα ψαράδων και αποθήκες για εμπορεύματα.

Μόνιμοι κάτοικοι θα έρθουν αργότερα, με πρώτο τον θρυλικό Καλόερο, (ο τάφος του σώζεται στην εκκλησία), τον καπετάν Μηνά, την Μαγκαφού κ.α.

Αλλά και αυτοί όπως λένε οι σχετικές ιστορίες, θα είναι κάτι σαν πρωτοπόροι-αναχωρητές. Κανείς δεν θα συνεχίσει την παράδοση τους ως σήμερα, και όλοι θα προτιμούν το χωριό σαν μόνιμη κατοικία ακόμη και το καλοκαίρι.

Τα σπίτια θα αρχίσουν να χτίζονται στην αρχή με επίκεντρο την περίφημη Δεσποτίνα. Τον μεγάλο βράχο που είναι στη μέση του οικισμού και χρησιμοποιείται έως σήμερα ποικιλότροπα. Σαν λιμενοβραχίονας, προβλήτα για τα ψαροκαΐκα και βατήρας για τις βουτιές από διάφορα ύψη του πάντα βουερού παιδόκοσμου. Η λαϊκή τέχνη θα δώσει σε όλους τους βράχους από ένα όνομα. Το Ξώπετρο, η Μέσα Πλάκα, ο Μουτζούρης κτλ. Εκεί στη Δεσποτίνα, άλλωστε κατέληγε και το παλιό καλντερίμι, μαζί με την έξοδο του ποταμού.

Στα μέσα το '70 ανοίχτηκε ο σημερινός δρόμος, για τα αυτοκίνητα. Αυτός μετέφερε το κέντρο των δραστηριοτήτων προς τα δεξιά στη σημερινή στάση. Ο οικισμός θα είχε επεκταθεί σταδιακά προς αυτή την πλευρά, θα πάρει μια γραμμική μορφή, κατά μήκος της εσωτερικής πλευράς του πεζόδρομου.

Το 1987 με Απόφαση Νομάρχη θα εγκριθεί σαν παραλιακός οικισμός και θα καθοριστούν τα όρια του, με βάση τα υπάρχοντα τότε σπίτια (ΦΕΚ 672 Δ 15/7/87).

Τα όρια αυτά δυστυχώς ακολουθώντας την γραμμική διάταξη του οικισμού είναι πολύ στενά. Σε ορισμένα σημεία το πλάτος του οικισμού δεν ξεπερνά τα 25 μέτρα και με απαγορευτικές κλήσεις που καθιστούν αδύνατη τη διάνοιξη εσωτερικού οδικού δικτύου.

Σήμερα ο τουρισμός δημιουργεί έντονες οικιστικές πιέσεις. Η καθυστέρηση στον ορισμό της γραμμής αιγιαλού και παραλίας ως το 1993, τις περιόρισε κάπως. Αλλά

σε λίγα χρόνια ο Άγιος Νικόλας θα έχει αλλάξει εντελώς μορφή.

Καλό είναι η εξέλιξη αυτή όσο είναι καιρός να πραγματοποιηθεί σωστά με ένα πολεοδομικό σχέδιο που θα προβλέπει την επέκταση του οικισμού για να μην καταστραφεί η μοναδική αυτή και ιστορική ακτή.

Ο Άγιος Νικόλας όμως, είναι μια πολύ μικρή ακτή, για να ικανοποιήσει όλη την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής των Σπόων. Καλό θα ήταν να παραμείνει σαν λιμάνι και ένα μέρος της ανάπτυξης προς αυτή την κατεύθυνση, να διοχετευθεί και προς άλλες ακτές του χωριού.

Βιβλιογραφία

Μαντινάδες

Σπόα, ένα μικρό χωρίο της Καρπάθου

Ημερολόγιο Συλόγου Σποϊτών Αμαρουσίου, ο Άγιος Γεώργιος

ΠΗΓΗ: karpathiakanea.gr

ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΑ ΝΕΑ